

Efektivní a spravedlivá obnova vzdělávání 10 principů

Vydaly EI a OECD

2021

Z anglického originálu *Principles for an Effective and Equitable Educational Recovery*, vydaného Education International Brussels, překlad zajistil Českomoravský odborový svaz pracovníků školství na základě souhlasu Education International, 2022.

Za tento překlad nese plnou odpovědnost společnost Education International. Jakékoliv odchylky ve významu od původní anglické verze v důsledku překladu jsou také výlučně na zodpovědnost společnosti Education International.

Překlad z angličtiny: © Gabriela Tlapová, © Alice Lamb, 2022

Jazykové korektury: Michal Hrubý

Poděkování

Tento dokument vypracovaly společně sekretariáty OECD a EI s cílem poučit se z pandemie a shromáždit praktické zkušenosti a postupy jednotlivých zemí, které by mohly podepřít udržitelnou obnovu vzdělávání. Výsledný materiál byl rozeslán členským organizacím OECD a EI. Jim patří srdečné poděkování za podnětné připomínky.

Práci na dokumentu v OECD vedli Andreas Schleicher, speciální poradce pro vzdělávací politiky generálního tajemníka a ředitele OECD pro vzdělávání a dovednosti, a Stéphan Vincent-Lancrin, seniorní analytik a zástupce vedoucího divize na ředitelství pro vzdělávání a dovednosti. Poděkování patří i kolegům ze sekretariátu OECD za příspěvky a poznámky k různým verzím tohoto dokumentu, které poskytli: Yuri Belfali, Mathias Bouckaert, Lucie Černá, Pierre Gouédard, Kateryna Obvinsteva, William Thorn, Karine Tremblay a Reyer van der Vlies. Cassandra Davis a Taline Shahinian koordinovaly proces publikace.

V EI práci na dokumentu vedli David Edwards, generální tajemník Education International, a John Bangs, seniorní konzultant Education International. Svými příspěvky se podíleli také: Haldis Holst, Antonia Wulf, Martin Henry a Undarmaa Batsukh. Poděkování patří poradní komisi EI pro OECD a její předsedkyni Randi Weingarten a dále Susan Hopgood, prezidentce EI, za jejich příspěvky. Tentýž dokument byl publikován organizací OECD.

Oficiální citace publikace: OECD-Education International (2021), *Principles for an Effective and Equitable Educational Recovery*, Education International, Brussels.

Tuto publikaci vydává Education International (15 Boulevard Bischoffsheim, B-1000, Brusel, Belgie). Tento dokument i veškerá v něm obsažená data a mapy jsou uváděny tak, aniž by byl dotčen status nebo suverenita jakéhokoli území a aniž by bylo dotčeno vymezení mezinárodních hranic či název jakéhokoliv území, města nebo oblasti.
Fotografie: Pexels

Úvod

Pandemie COVID-19 vedla ve většině zemí na světě k častému zavírání škol. V jejím důsledku došlo v letech 2020 a 2021 k přerušení školní docházky nejméně 1,2 miliardy studentů. Přestože mnohým vzdělávacím systémům se podařilo do různé míry adaptovat, pandemie ukázala, že současné vzdělávací infrastruktury jednotlivých zemí jsou vysoce zranitelné, pokud jde o dopady vnějších vlivů. Ačkoliv školy vykazaly vysokou odolnost při vyrovnávání se s krizí, je zapotřebí, aby byly na podobné výzvy lépe připraveny. Vzdělávací systémy musejí zajišťovat kontinuitu vzdělávání, a to by se mělo stát ústředním bodem všech dalších úvah.

S ohledem na výpadky, které způsobila zdravotní krize, a s ohledem na její pravděpodobný dopad na kvalitu a rovné příležitosti ve vzdělávání, sekretariáty OECD a Education International na základě svých agend během pandemie společně sepsaly deset principů, které mohou usnadnit spolupráci státních orgánů zodpovědných za vzdělávání se zástupci učitelské profese a jejich organizacemi při efektivním zvládnutí krize a při přetváření vzdělávacích systémů po pandemii tak, aby dosáhly vyšší úrovně kvality a rovnosti vzdělávání. Vzdělávací systémy na celém světě čelily podobným výzvám, nicméně uplatňovaly různé přístupy a získávaly různé zkušenosti. Záměrem těchto deseti principů je i přispět k mezinárodní spolupráci a učení se od sebe navzájem.

Návrat do škol a k prezenční výuce ve školách se v různých zemích lišil. Z toho vyplývá, že země by v blízké budoucnosti měly být připraveny k alternaci mezi třemi typy vzdělávání, a to i tak, že v různých regionech budou současně probíhat různé typy výuky: 1) výuka ve školách s odpovídajícími zdravotními opatřeními; 2) hybridní výuka kombinující prezenční výuku ve školách a výuku distanční; 3) distanční výuka za využití různých prostředků. Příprava na tyto scénáře je zásadní pro zajištění kontinuity výuky v době pandemie.

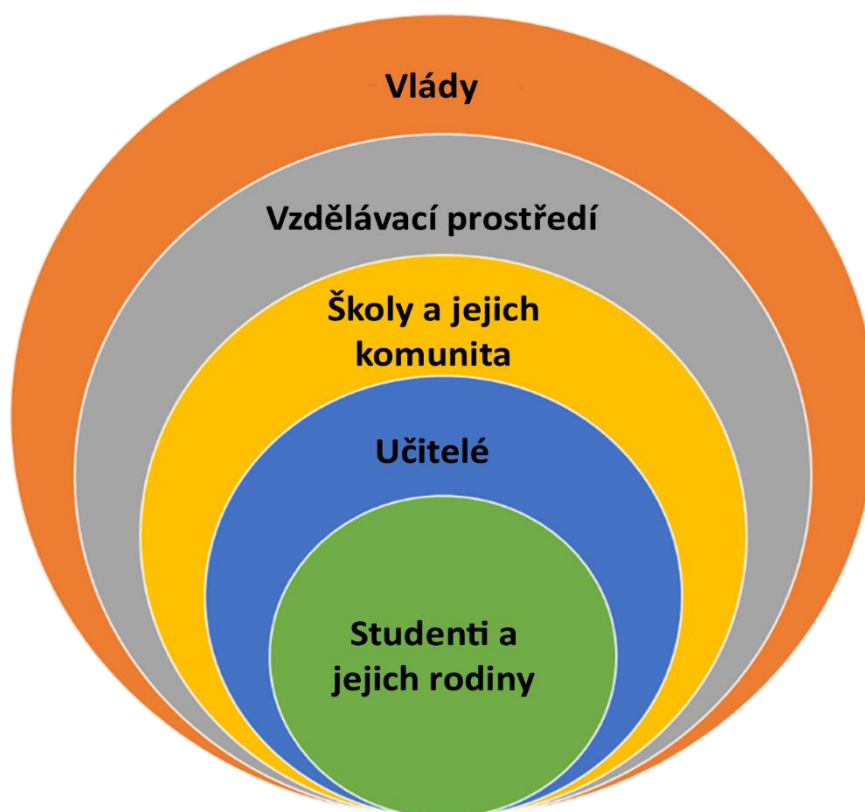
Náprava dopadů zdravotní krize na vzdělávací systémy bude zásadní pro budoucí sociální a ekonomické zdraví společností a obnovu společností jako celku. Pandemie výrazně zhoršila stávající nerovnosti ve vzdělávání i v celé společnosti. Řešení nerovných příležitostí studentů k přístupu ke vzdělávání a výuce během pandemie a po ní by se mělo stát ústředním principem úspěšné obnovy vzdělávacích systémů.

Principy efektivní a spravedlivé obnovy vzdělávání

Sepsané principy sledují dva cíle: 1) Zajištění kontinuity výuky v jednotlivých zemích a vzdělávacích jurisdikcích a podporu co nejefektivnějšího a nejspravedlivějšího rozvoje, růstu a duševní pohody studentů. 2) Řešení horších vzdělávacích výsledků a prohlubujících se rozdílů v dosahovaných studijních výsledcích v důsledku krize. Sepsané principy jsou tedy rozděleny do dvou částí.

Pocit naplněného života stejně jako úspěšná ekonomika závisí na rovných příležitostech ke kognitivnímu, sociálnímu a emočnímu rozvoji. Jde o základní předpoklad, který musí splnit každá společnost pro zajištění studijních úspěchů žáků a studentů. Žáci a studenti jsou tedy ústředním bodem všech principů, které cílí na kognitivní, sociální a emoční vzdělávací potřeby během pandemie a po ní, a to za aktivní účasti rodin žáků i studentů, aktivní podpory učitelů, vzdělávacích institucí a jejich širší komunity (Schéma 1). Dané principy také zohledňují fakt, že učitelé pracují efektivněji, když jsou zohledněny a řešeny jejich potřeby týkající se zdraví, bezpečnosti a duševní pohody. Vytyčených cílů lze nejlépe dosáhnout za předpokladu, že všichni partneři zapojení do obnovy vzdělávání spolupracují.

Schéma 0.1. Ekosystém obnovy

Vlády budou muset poskytnout podporu prostřednictvím institucí, financování a regulačního rámce pro efektivní a spravedlivou obnovu s upřednostněním především těch žáků a studentů, kteří během pandemie utrpěli nejvíce. Národní stimulační balíčky na podporu dobré obnovy by tedy měly podporovat snahy o obnovu ve vzdělávacím sektoru. Obecněji lze říci, že tvůrci vzdělávacích politik a zainteresované strany budou potřebovat nezbytné a stabilní financování k vývoji vhodných strategií pro regeneraci vzdělávání, ke zmenšení rozdílů v dosahovaných studijních výsledcích a k překonání negativních dopadů pandemie. Všichni stakeholdeři budou muset spolupracovat v duchu vzájemné důvěry ve společný cíl, kterým je náprava a obnova vzdělávání.

Pandemie a následné volání po obnově jasně ukázaly, jak jsou země navzájem propojené. Studenti a žáci si musejí být vědomi toho, že svět vyžaduje hlubší mezinárodní spolupráci a povědomí o globálních výzvách. Těmi jsou například větší povědomí o klimatické změně a jejích následcích, přispění k dosažení cílů udržitelného rozvoje pomocí řady studentských iniciativ, zdůraznění řešení komplexních problémů a dovedností pro 21. století, tedy kreativity, kritického myšlení, kolaborativního řešení problémů a komunikace.

Zmíněných deset principů najdete níže. Tento dokument obsahuje také textové rámečky, které podle názoru OECD a EI poskytují zajímavé příklady reakcí na pandemii skrze zaváděné politiky a praxi, přestože je ještě příliš brzy, abychom dokázali efektivitu politik přijatých během pandemie efektivně zhodnotit.

10 principů pro efektivní a spravedlivou obnovu vzdělávání

Principy pro provoz škol a zajištění vzdělávání během pandemie:

1. Zajistit, aby školy zůstaly co nejdéle otevřené a co nejbezpečnější.
2. Zajistit spravedlnost i to, aby byly veškeré potřeby kryty zdroji.
3. Vytvořit infrastrukturu distančního vzdělávání dostupnou všem studentům.
4. Podporovat profesní stránku učitelů.
5. Umožnit učitelům a rodičům podporovat žáky a studenty.

Principy pro obnovu směřující k efektivnímu a spravedlivému vzdělávání:

6. Poskytnout cílenou podporu pro naplnění vzdělávacích, sociálních a emočních potřeb studentů.
7. Ve spolupráci s učiteli a stakeholdery navrhnout robustní digitální vzdělávací infrastrukturu.
8. Podpořit učitele v uplatňování jejich profesionality a v dalším rozvoji v rámci odborného vzdělávání.
9. Podpořit kolaborativní kulturu inovací.
10. Poučit se z národních a mezinárodních poznatků.

Vzdělávání během pandemie

Nejdůležitějším cílem během pandemie je zajistit kontinuitu vzdělávání a ochránit duševní pohodu žáků a studentů. Výuka a vzdělávání nejsou jen pouhou transakční službou, ale také vztahovou a sociální zkušeností. Uzavírky škol ukázaly, jak jsou školy jako takové důležité, neboť zprostředkovávají sociální interakci. Pandemie omezila sociální rozměr učení, neboť ten ve virtuálním prostředí nelze plně realizovat.

Princip 1: Zajistit, aby školy zůstaly co nejdéle otevřené a co nejbezpečnější

Během pandemie je pro žáky i studenty a jejich rodiče velmi důležité zajistit spolehlivost a předvídatelnost vzdělávacích služeb. I během uzavírky škol by měli mít všichni žáci i studenti vyhrazený čas pro každodenní kontakt se svými učiteli. Je třeba se vyhnout dlouhému trvání distanční výuky a brát zřetel na to, že denní rozvrh pro hybridní výuku funguje lépe než týdenní nebo měsíční.

Pandemie zdůraznila zásadní roli škol ve vzdělávání dětí a mladých lidí. Školy by měly zůstat otevřené, jak je to jen možné, a měla by v nich být zavedena adekvátní zdravotní opatření, která sníží riziko pro studenty, zaměstnance školy a zbytek populace. Je třeba kombinovat transparentní kritéria pro školy a vzdělávací služby – například použití uzavřených a oddělených míst, ochrany nosu a úst, větrání, testování, karantény, vakcinace, uzavírání jednotlivých tříd nebo škol – s flexibilitou implementace těchto prvků v oblastech zasažených nákazou. Hybridní výuka a výuka na dálku by měly představovat až druhou nebo třetí volbu, ke kterým bychom se měli uchýlovat pouze tehdy, kdy je nemožné ponechat školy otevřené a zároveň zajistit bezpečí studentů a zaměstnanců škol. Hybridní výuka umožňuje školám, aby se v danou chvíli staraly o méně studentů. Tento druh výuky může mít několik forem: rotační výuku, méně častou prezenční výuku pro celou třídu, kombinaci aktivit uskutečňovaných na dálku a ve třídě. Je důležité, aby se nastavila transparentní kritéria a metodika, které se odvíjejí od intenzity infekce a od dalších důležitých faktorů relevantních pro různé typy výuky. Stejně tak je důležité, aby se tato pravidla mohla v zasažených oblastech uplatňovat flexibilně. Nejlepší způsob, jak zajistit vhodné podmínky pro výuku, hodnocení, sociální a emoční růst, je skrze spolupráci zřizovatelů a úřadů či institucí zabývajících se vzděláváním s učiteli, jejich organizacemi, rodiči, komunitou a dalšími zainteresovanými stranami působícími ve vzdělávání.

Tam, kde dojde z úředního rozhodnutí k omezení činnosti škol, a to zejména formou snížení času pro efektivní výuku, musí si vzdělávací systémy nastavit jasné priority, co se má učit, aby zůstal v rovnováze kognitivní, sociální a emoční rozvoj studentů. V případě, že výuka ve škole je omezena nebo znemožněna, klade se důraz na následující priority: výuka nové látky, příprava a opakování toho, co se studenti naučili během distanční výuky, motivace spolu s rozvojem efektivních vzdělávacích strategií a sociální učení. Výuka ve škole je důležitá zejména pro nižší ročníky, neboť u nich je přímý kontakt s pedagogickým pracovníkem obzvláště důležitý a digitální alternativy jsou méně efektivní.

Princip 2: Zajistit spravedlnost i to, aby byly veškeré potřeby kryty zdroji

Krise, kterou přivodila pandemie, musí vyústit v obnovu, která bude řešit nerovnost příležitostí. Zvýšenou pozornost a podporu bude nutné věnovat potřebám studentů ze znevýhodněného socio-ekonomického prostředí a potřebám těch, které krize obzvláště zasáhla. Jde o žáky a studenty, u kterých je podezření na zneužívání, i ty s mentálním onemocněním. Podporu mohou například poskytovat mentoři a konzultanti. Snaha vypořádat se s omezenými vzdělávacími příležitostmi a sociálními i emočními dopady pandemie

na život studentů by měla vycházet z rozsáhlé diagnózy a hodnocení systému. Tam, kde je školní kapacita omezena v důsledku požadavků na dodržování rozestupů, je pro vzdělávání ve třídě třeba upřednostnit mladší děti a znevýhodněné studenty. Bude-li nutná větší koordinace vzdělávacích, zdravotních a dalších sociálních služeb, může vyvstat požadavek na přeskupení nebo zvýšení zdrojů. Ty by měly být v souladu s potřebami a měly by transparentním způsobem reflektovat sociální a ekonomické podmínky studentů a škol (například pomocí metodických pokynů financování). Tento způsob by měl řešit a snižovat nerovnosti v přístupu ke vzdělávacím materiálům prostřednictvím internetu, digitálních technologií nebo dalších způsobů.

Princip 3: Vytvořit infrastrukturu distančního vzdělávání dostupnou všem studentům

V některých zemích byl přístup studentů k distanční výuce zaveden v důsledku pandemie nerovný a již první data ukazují, že došlo ke zvětšování rozdílů ve vzdělávání mezi studenty na základě jejich sociálního zázemí a geografické polohy. V mnoha zemích neexistovala před pandemií koherentní infrastruktura distančního vzdělávání. Národní vzdělávací systémy by měly vytvořit takovou infrastrukturu vzdělávání na dálku, která by měla více různých forem a poskytovala různé možnosti vzdělávání těm žákům a studentům, kteří je potřebují. Infrastruktura distančního vzdělávání by měla umožňovat efektivní zpětné vazby mezi učiteli a studenty, učiteli a řediteli škol, školami a rodinami. Nastavení a zhodnocení takovéto infrastruktury vyžaduje zapojení učitelské profese i relevantních stakeholderů a organizací, neboť je třeba vycházet z jejich zkušeností s poskytováním a využíváním výuky na dálku během pandemie. Mělo by se také vzít v úvahu, že přístup k různým druhům médií se může v různých oblastech lišit a měl by být kladen důraz na zajištění interaktivní roviny výuky a kontaktů mezi učiteli, spolužáky a komunitou. Přístup, který kombinuje více forem, využívá k podpoře studentů a jejich učení nástroje virtuální výuky, výukové platformy, vzdělávání pomocí rádia a televize, pracovní listy, sociální média a textové zprávy nebo telefonické hovory. Investice do podpůrné infrastruktury mohou přispět k nastavení dlouhodobého koherentního a inkluzivního výukového prostředí.

Princip 4: Podporovat profesní stránku učitelů

Jelikož učitelé i školy jsou a i v budoucnosti zůstanou ústředním bodem vzdělávání, je zapotřebí, aby pracovní podmínky a profesní rozvoj učitelů odpovídaly potřebám jejich práce, a to jak během pandemie, tak v době obnovy po ní.

Pocit naplnění z vlastní práce, duševní pohoda, názory a profesionalita jsou u učitelů vzájemně propojené a mají dopad na studijní výsledky žáků. Uspokojení z práce má pozitivní dopad na samotné učitele, školní kulturu a v konečném důsledku i na studenty. Duševní pohoda učitelů i studentů je také vzájemně propojena. Pandemie vystavila školy, učitele, nepedagogické pracovníky, žáky a studenty i jejich rodiče velikému tlaku. Mnoho učitelů se podílelo na řadě mikro-inovací s cílem rychlé adaptace na rapidně se měnící okolnosti zejména v oblastech ochrany zdraví, úpravy výukových strategií a reakcí na sociální a emoční potřeby studentů, to vše vedle práce na svém dalším profesním vzdělávání.

Vládní instituce odpovědné za vzdělávání by měly společně s učiteli, jejich odborovými svazy a zřizovateli škol a školských zařízení revidovat pracovní podmínky učitelů a vytypovat oblasti, které je třeba vylepšit, aby učitelé mohli během pandemie (a v době obnovy po ní) efektivně pracovat. Taková revize by obzvláště prospěla znevýhodněným školám, kde je vysoká pravděpodobnost, že učitelé čelí nepříznivým pracovním podmínkám. Její závěry by se měly stát základem obnovy po pandemii.

Princip 5: Umožnit učitelům a rodičům podporovat žáky a studenty

Učitelé musejí mít možnost podporovat vzdělávání studentů na dálku tím, že s nimi budou moci pravidelně osobně komunikovat (v případě potřeby i s jejich rodinami). Zároveň by učitelům měla být poskytnuta podpora, aby tak činili efektivně. Profesionalita učitelů je základem podpory vzdělávání studentů a jejich duševní pohody. Vzdělávací systémy by tedy měly učitele v efektivní komunikaci podporovat. Měly by se snažit komunikaci se studenty i jejich rodinami umožňovat a plánovat, zajistit učitelům odpovídající školení, umožnit jim zapojit se do profesních diskuzních fór a dát jim k dispozici dostatek výukových materiálů, které usnadní výuku na dálku a umožní učitelům věnovat více času dvoustranným interakcím se studenty. Učitelé by měli mít možnost přizpůsobovat výukové plány potřebám žáků a studentů i konkrétní situaci. Vedle podpory učitelů by měly vzdělávací systémy poskytovat materiály také rodičům, aby oni sami mohli pomáhat dětem s učením a udržením duševní pohody. Je třeba zavést efektivní metodiku pro online bezpečnost, která by byla navržena ve spolupráci s učiteli a rodiči. Učitelé potřebují disponovat manuály pro online bezpečnost.

Nad rámec průběžného akademického rozvoje musí být ústřední součástí dalšího profesního rozvoje učitelů holistický přístup ke vzdělávání zaměřený na sociálně-emocionální učení a jednání studentů, přičemž potřeby jejich fyzického rozvoje a duševního zdraví budou uspokojovány prostřednictvím koordinovaných služeb organizací spolupracujících se školami. Konkrétně půjde o zajištění profesního rozvoje učitelů v oblasti sociálně-emocionálního učení a duševního zdraví studentů. Tam, kde je třeba se vzdělávat na dálku, lze zavést strategie kolaborativního učení pomocí digitálních nástrojů a nabídnout studentům širokou škálu projektů týkajících se sociálních a emocionálních dovedností souvisejících s danou krizí.

Rámeček 1. Příklady iniciativ jednotlivých zemí pro udržení kontinuity výuky a následnou obnovu vzdělávání shromážděné OECD

Během pandemie ředitelství OECD pro vzdělávání a dovednosti poskytovalo podporu členským a partnerským zemím tím, že jim dalo k dispozici soubor materiálů a publikací, které si můžete přečíst nebo shlédnout na stránce [covid knowledge hub](#). Byl také zřízen portál [international place](#), kde jednotlivé země mohly sdílet svá řešení pandemie a své iniciativy.

Většina zemí se během covidové krize snažila zajistit kontinuitu vzdělávání. Nejčastěji se tak dělo umožněním vzdělávání na dálku a ponecháním odpovědnosti za výuku na učitelích. Chceme vyzdvihnout tři řešení, jak udržet školy otevřené nebo jak je co nejrychleji znovu otevřít.

V **Japonsku** zůstaly školy otevřené po většinu doby trvání pandemie. Japonsko podřídilo bezpečnost pracovníků škol a studentů principu „3 P“: pravidla uzavřených prostor, pravidla o blízkém kontaktu, pravidla o přeplněných prostorech. V Japonsku došlo pouze k jedenácti případům přenosu ve školách (k září 2020) a politika země by se dala shrnout mottem „Zajistit výuku dětí co nejvíc to bude možné bez ohledu na nákazu COVID-19“. V japonských školách se uplatnilo plánování příchoďů a pobytu žáků a studentů ve škole i dodržení zasedacího pořádku ve třídě. K vytvoření tohoto konceptu přizvalo ministerstvo vzdělávání, kultury, sportu, vědy a technologie (MEXT) učitele v důchodu, univerzitní studenty, pracovníky z nevládních organizací zabývajících se vzděláváním a zástupce komunity/obce. Zapojeni byli i nepedagogičtí pracovníci, školní poradci a sociální pracovníci, kteří poskytovali studentům další podporu týkající se mentálního zdraví. Více se dozvíte [zde](#) a [zde](#).

Ve **Francii** se po uzavření škol, které během „první vlny“ pandemie dolehlo téměř na všechny žáky a studenty, kontinuita výuky udržela díky zprovoznění a rozšíření [již existující digitální výukové infrastruktury](#) a díky podpoře [poradců pro digitální vzdělávání](#), kteří spolupracovali s učiteli, řediteli škol a dalšími stakeholdery, aby se rychle vyvinula řešení zajišťující kontinuitu vzdělávání. Z údajů k březnu 2021 vyplývá, že školy v celé zemi zůstaly otevřené od září 2020 bez ohledu na epidemiologickou situaci s tím, že se dodržovala přísná hygienická opatření: fyzické rozestupy mezi studenty z jednotlivých tříd; povinné nošení ochrany nosu a úst učiteli, žáky a studenty (starší deseti let); dezinfekce rukou u studentů (která byla často monitorována); pravidelná dezinfekce a větrání tříd a společných prostor; upřednostnění učitelů a studentů pro testování na COVID-19. [Metodika](#) byla uplatňována s výhradou specifických úprav v jednotlivých školách a vycházela z konzultací s učiteli v první linii. Učitelé, kteří byli v rizikové skupině, učili během pandemie na dálku.

Vedle zajištění digitálních vzdělávacích materiálů a vzdělávacích programů v televizi a rádiu nastavilo **Chile** podrobný plán znovuotevření škol se zaměřením na bezpečnost. Plán byl dobrovolný (pro školy i rodiče) a odstupňovaný (s prioritou pro stupně vzdělávání 11 a 12). V souladu s opatřeními ministerstva zdravotnictví vypracovalo ministerstvo školství hygienický metodický pokyn (dezinfekce, povinné nošení ochrany nosu a úst, rozestupy, rozfázování příchoďů do školy a pobytu ve škole pro jednotlivé třídy apod.), který si školy upravily podle svých specifických podmínek. Metodický pokyn obsahoval informace pro školní komunitu (studenti, rodiče a učitelé) o jednotlivých opatřeních a zahrnoval i úvodní program školení učitelů a dalších nepedagogických pracovníků. Za vzniklé situace dalo ministerstvo školám nový pedagogický plán, který upřednostňoval některé aspekty vzdělávacího programu a některé diagnostické nástroje pro určení vzdělávacích potřeb studentů v oblastech porozumění čtenému textu a matematiky i jejich socio-emoční situace.

Otázka zajištění rovnosti byla v mnoha zemích klíčovým bodem při rozhodování, jak reagovat na pandemii, neboť si uvědomily, že pandemie může mít jiný dopad na znevýhodněné studenty, studenty ve venkovských oblastech i na ty, kteří jsou zranitelní z nějakého jiného důvodu. V rámci svých snah o vyrovnání se s nepříznivými okolnostmi zaváděly dané země opatření související se stravováním, technologiemi nebo sociální podporou studentů a rodin, které to potřebovaly nejvíce.

Ve státě São Paulo (v **Brazílii**) zavedlo ministerstvo pro vzdělávání jako jedno z prvních opatření, které řešilo otázku stravování. Veřejné školy v São Paulu obvykle poskytují denně jedno jídlo zdarma všem studentům. Avšak během uzavírek škol ministerstvo rozhodlo, že se zaměří na studenty, kteří žijí v extrémní chudobě, a spustilo program podpory *Merenda em Casa*, jenž měl za cíl poskytnout jídlo studentům patřícím do nejnižšího příjmového kvintilu. Přes platformu PicPay byly studentům přiděleny peněžní prostředky. Studentům, jejichž rodiny nedostávají *Bolsa Família*, což je národní program dávek, byly tyto peněžní prostředky zdvojnásobeny díky daru národní neziskové organizace Comunitas, která podporuje partnerství veřejného a soukromého sektoru. Ministerstvo také ustanovilo krizový štáb, který měl kontaktovat rodiče „nedostupných“ studentů, a to telefonicky nebo jiným způsobem včetně návštěv domácností poté, když učitelé nahlásili, že se studenti neúčastní výuky ([zde](#) najdete [více](#)).

V **Kolumbii** vláda vytvořila platformu pro mobilní telefony, kde byly soustředěny výukové materiály ([movil.colombiaaprende](#)), a vydala nařízení, které ukládalo mobilním operátorům účtovat nulové poplatky za přístup ke specifickým výukovým službám a webovým stránkám (a to jak za telefonování, tak za data). Vláda s mobilními a internetovými operátory uzavřela dohodu, která obsahovala ujednání, že všichni obyvatelé budou mít přístup ke vzdělávacímu obsahu a pokynům, a to obzvláště nízkopříjmové domácnosti s horní hranicí přibližně dvaceti dolarů.

V **Koreji** ministerstvo školství ve spolupráci s ministerstvem vědy a ICT, statistickým úřadem, místní samosprávou, sedmnácti metropolitními a provinčními úřady pro vzdělávání a soukromými společnostmi poskytlo digitální zařízení a dotovalo poplatky za připojení k internetu studentům ze znevýhodněného prostředí, aby studenti v celé zemi mohli absolvovat online výuku. Všichni studenti, kteří si zažádali o digitální zařízení, si je mohli bezplatně zapůjčit. K dubnu 2021 si zařízení zapůjčilo 5,3 procenta všech studentů (což je 280 tisíc studentů) (více [zde](#)).

Mnoho zemí OECD zřídilo online platformy obsahující výukové materiály a zároveň je doplnilo o televizní vzdělávání, vzdělávání přes rádio nebo další způsoby s cílem přizpůsobit se technologiím, které jsou lépe dostupné v různých částech jejich území. Většina takové infrastruktury se zaměřuje na různé skupiny potenciálních uživatelů (studenty, učitele, rodiče). Infrastruktura, která využívá více nosičů, se tedy stala typickým rysem digitálních vzdělávacích infrastruktur během pandemie. Takový závěr by tedy zřejmě mohl inspirovat další generaci infrastruktury.

Mexiko stavělo na své dlouhodobé zkušenosti s televizním vzděláváním (*Telesecundaria*) a vytvořilo program [Aprende en Casa](#), který byl založený na audiovizuálním obsahu vysílaném přes síť televizních stanic a streamovaném na internetových platformách. Obsah tohoto programu se rozšířil z původního zaměření pouze na středoškolské učivo a obsáhl všechny úrovně vzdělávání. Vysílal se ve speciálních vysílacích časech pro každou vzdělávací úroveň, byl doplněn o vzdělávací aktivity a testovací otázky dostupné online, které studenti ve znevýhodněných oblastech bez přístupu k internetu dostávali vytištěné. *Aprende en Casa* dodalo 300 tisíc tištěných vzdělávacích materiálů studentům z venkovských a izolovaných oblastí bez přístupu k internetu. Program zahrnoval speciální rozhlasovou část vysílanou tak, aby se obsah dostal i ke studentům z domorodých komunit. Několik podobných iniciativ jsme mohli sledovat i ve středně-příjmových nebo nízko-příjmových zemích. Například ve státě Madhjadpradéš (v **Indii**) byly v rámci kampaně „#ab padhai nahi rukegi“ ([# learning will not stop](#)) státem vytvořeny digitální a nedigitální programy, které zajišťovaly kontinuitu vzdělávání během uzavírek škol. Nedigitální programy zahrnovaly výuku přes rádio pro základní školu (1.–8. třída), televizní výukové programy pro střední školu (9.–12. třída), knihy, pracovní listy a individuální interakci s učitelem pro všechny ročníky. Digitální složka vzdělávání, „Digital learning Enhancement Programme“ (DigiLEP), obsahovala výukové materiály pro všechny ročníky, které byly dostupné prostřednictvím skupin vytvořených v aplikaci WhatsApp. Digitální školící program CM RISE učitelům zajišťoval další profesní vzdělávání online. Byla také zavedena aplikace TopParent App, která pomáhala rodičům sledovat studijní výsledky žáků a studentů na základním a středním stupni vzdělávání. Iniciativy založené na modelu více platformem byly zavedeny i v jiných indických státech, například [Nágáland](#), a také v [Pákistánu](#) nebo [Peru](#) a několika dalších zemích.

Výše popsané řešení se neomezilo jen na středně a nízko-příjmové země, ale uplatnilo se v podobné formě i v [Lotyšsku](#), **Francii** nebo **Španělsku**. Ministerstvo školství Španělska spustilo webový portál, *Aprendo en casa* ([Výuka doma](#)), na němž shromáždilo kvalitní vzdělávací materiály, online školení, nástroje a aplikace pro učitele, rodiny a studenty. Jedním z aspektů jejich řešení bylo i vytvoření partnerství s národní televizí, v rámci kterého se během školního týdne každé ráno vysílalo pět hodin vzdělávacích programů. Vysílání si studenti mohli na portálu znovu přehrát a učitelé ho mohli používat jako výukový materiál.

V řadě zemí hráli učitelé ústřední úlohu při nacházení řešení, jak udržet kontinuitu vzdělávání. Ve **Finsku** ustanovila finská národní televizní společnost Yle malý interní tým, který měl za úkol vybírat materiály vhodné pro distanční výuku. Yle založila facebookový účet pro učitele „předjedzce“, které její pracovníci vytypovali a kontaktovali skrze nejpoblárnější finskou facebookovou skupinu učitelů. Vybraní učitelé měli za úkol testovat a zlepšovat materiály pro výuku na dálku. Během několika dnů spustili speciální službu, Yle Etäkoulu ([Yle škola na dálku](#)), skrze kterou sdíleli výukové materiály. Učitelé po celou dobu poskytovali okamžitou zpětnou vazbu, co pochopili a co ne, co bylo užitečné a co chybělo. Jelikož byli učitelé zapojeni do tvorby televizního programu, bylo možné neustále věci zlepšovat a aktualizovat.

V **Koreji** na základě konzultací s ministerstvem kultury, sportu a turismu uvolnila vláda dočasně pravidla týkající se autorských práv, aby tak umožnila učitelům vytvářet obsah online výuky za využití stávajících materiálů. Navíc byla zřízena webová stránka „[School-On](#)“, která sloužila učitelům jako platforma pro výměnu a sdílení jejich vlastních materiálů pro online výuku a informací ohledně výuky. Celých 58,4 procenta obsahu této platformy bylo vytvořeno učiteli.

Příkladem profesního rozvoje, který se objevil během pandemie, jsou Edcamps, tedy vzdělávací kempy

organizované dobrovolníky z řad učitelů, kde si sami vedli další vzdělávání. Tyto kempy vycházely z přesvědčení, že se učitelé mohou učit jeden od druhého, a že si tak mohou zlepšovat svoje profesní dovednosti a následně zlepšovat i studijní úspěchy svých studentů. Od března 2020 pomohly online vzdělávací kempy mnoha učitelům a umožnily jim vyměnit si zkušenosti s výukou na dálku během pandemie COVID-19. Příkladem jsou [Ukrajina](#) a [Spojené státy](#). Na Ukrajině byl například uspořádán národní online vzdělávací kemp *High Five for Education*. Ve Spojených státech iniciativa Digital Promise uspořádala sérii online vzdělávacích kempů, které měly společný název „Edcamp: Powerful Learning at Home“. Ve Flandrech (v **Belgii**) je dobrým příkladem síť učitelů podporované vládou [KlasCemens](#). Tato iniciativa, založená v roce 1998, byla navržena jako „komunita vytvořená učiteli pro učitele“, která se zaměřuje na učitele na všech vzdělávacích stupních, včetně těch vzdělávajících dospělé a studujících budoucích učitelů. Podobné platformy vznikly v Anglii, též jako platforma vytvořená učiteli pro učitele ([National Oak Academy](#)), a v Koreji s názvem [pojďme do školy](#). Tento model i nadále zůstane ve fázi obnovy vzdělávání velmi důležitý.

Během pandemie se do výuky dětí více zapojili i rodiče. Na tomto základě bylo během pandemie založeno mnoho iniciativ. Obzvláště se tak dělo při vzdělávání mladších dětí. V **brazilském** státě Maranhão ([Maranhão Brazil](#)) byl vytvořen státní program zaměřený na rodiče, který byl založen na vzdělávacím plánu zahrnujícím zapojení rodiny a obsahoval konkrétní typy, jak podnítit vzdělávání malých dětí tím, že se zapojí do každodenních činností a domácích prací. Kolumbijský program [Mé ruce tě učí](#) představuje příklad spolupráce mezi státními složkami. Podporuje komplexní předškolní rozvoj a pedagogické, nutriční, zdravotní i psychosociální intervence. Tato iniciativa je zaměřena na všechny rodiny se zranitelnými dětmi do pěti let věku (a těhotné ženy). Využívá přístup kombinující více způsobů od billboardů až po online materiály a zároveň upřednostňuje ty, kteří to potřebují nejvíce. Ve Spojených státech program Otevřené školy [Wide Open School](#) nabízel materiály pedagogickým pracovníkům i rodinám a zaměřoval se na rozvoj technických dovedností pro vzdělávání, ale také kreativitu, kritické myšlení nebo socio-emoční dovednosti na všech úrovních. Další materiály podporovaly výhradně rodinu a neformální vzdělávací aktivity. Platforma také nabízí denní řád nad rámec zpřístupnění předpřipravených výukových materiálů, který má za cíl udržet u studentů a jejich rodin rovnováhu mezi jednotlivými aktivitami.

Národní vzdělávací program [National Tutoring Programme](#) v **Anglii** motivuje školy, aby v rámci zintenzivnění podpory svých studentů zaměstnávaly vlastní mentory pro oblast vzdělávání. Iniciativa se zaměřuje na doučení zameškané látky. Zapojené osoby jsou programem akreditovány a jakkoliv je implementace programu flexibilní, program je založen na datech o úspěšné pedagogické intervenci z minulosti.

Sběr spolehlivých a reprezentativních dat z oblasti vzdělávání byl během první vlny pandemie překvapivě omezený. K březnu 2021 shromáždily z členských zemí OECD jen Francie, Německo, Irsko, Spojené království a Spojené státy dostatečné objemy reprezentativní dat, které by poskytly celkový obrázek o situaci ve vzdělávání během pandemie. Doufejme, že o druhé vlně a jejích dopadech získáme více spolehlivých informací.

Obnova směřující k efektivnímu a spravedlivému vzdělávání

Krise zapříčinila, že během uzavírek škol měla většina studentů jen omezené příležitosti ke vzdělávání a studijním pokrokům. Z mnoha dotazníkových šetření mezi učiteli je zřejmá obava pedagogů, že se rozdíl ve studijních výsledcích mezi dobrými a horšími žáky (a studenty z nižšího a vyššího socio-ekonomického prostředí i dalšími ohroženými skupinami) v důsledku pandemie prohloubily. Na druhou stranu však pandemie vedla i k tomu, že školy z vlastní iniciativy či z iniciativy učitelů zavedly velkou řadu mikro-inovací i experimentů a podpořily rozvoj nové vzdělávací infrastruktury. Učitelé dali podnět k tomu, abychom se z vylepšených postupů poučili. Vzdělávací systémy se novými poznatky mohou nechat inspirovat při svých snahách o zefektivnění a posílení spravedlnosti. Bez ohledu na konkrétní společnost, ve které se změny odehrávaly, pandemie ukázala, jak zásadní jsou schopnosti první linie a její vedení ve chvíli změn, a to na všech úrovních systému. Ústředním bodem programů obnovy vzdělávání by měl být důraz na podporu učitelské profese, která se aktivně zapojuje do formování vzdělávacího prostředí a všeobecných politik, zlepšování profesní praxe a vytváření silnější profesní organizace. Bude to vyžadovat efektivní rozvrstvení a vedení ze strany učitelů, kde se uplatní profesní autonomie, důvěra v profesionalitu učitelů, spolupráce, vhodná podpora i kultura vyzdvihující osvojování znalostí a aktivní zapojení na všech úrovních vzdělávacího systému s využitím všech rozsahů zkušeností učitelů.

Princip 6: Poskytnout cílenou podporu pro naplnění vzdělávacích, sociálních a emočních potřeb studentů

Státy by měly vyvinout soustředěnou snahu a vyčlenit zdroje pro poskytnutí cílené podpory studentům a vyřešení situace, kdy studenti z některých sociálních skupin měli omezené příležitosti ke vzdělávání. Obnova vzdělávání umožňuje státům vyvinout strategie, které zajistí, že socio-ekonomické zázemí, pohlaví, etnický původ, přistěhovalecký status, schopnosti nebo místo bydliště studentů nebudou ovlivňovat jejich přístup ke kvalitnímu vzdělávání ani nebudou rozhodující pro jejich vzdělávací výsledky. Všem studentům by měl být zajištěn přístup k obsáhlému a vyváženému kurikulu, které odpovídá jejich vzdělávacím potřebám. Mnoho studentů bude potřebovat podporu v sociální a emoční rovině. Cílená podpora může mít mnoho forem: doučování v malých skupinkách jak v rámci školy, tak po vyučování, letní kurzy, poradenská činnost pro jednotlivé studenty s ohledem na jejich sociální a emoční potřeby, zvýšený důraz na meta-kognitivní a kolaborativní učení i zlepšování mluveného projevu, ale i další formy pedagogických intervencí, které stojí na důkazech a zohledňují místní kontext. Intervence musí přirozeně brát v úvahu to, že školy jsou jak sociálními centry, která napomáhají rozvoji socio-ekonomických dovedností a duševní pohody studentů, tak zároveň slouží jako centra místní komunity. Mohly by se také vyzkoušet nové typy intervencí a přístupy s aktivním přispěním škol v rámci jejich příslušných komunit, tedy vzdělávacích obcí.

Princip 7: Ve spolupráci s učiteli a stakeholdery navrhnout robustní digitální vzdělávací infrastrukturu

Pandemie ukázala, že vzdělávací systémy potřebují silnou digitální výukovou infrastrukturu. Ta se musí vytvořit a implementovat ve spolupráci s učitelskou profesí. Efektivní a inkluzivní digitální platformy by měly nabízet kvalitní materiály pro výuku ve škole i mimo ni, které by mohly alespoň částečně řešit nerovnosti, jež negativně dopadají na mnohé studenty, a zlepšovat efektivitu vzdělávání všech zúčastněných. Nad

rámec systémů řízení vzdělávání a platform obsahujících kvalitní vzdělávací materiály jak pro učitele, tak pro výuku ve škole i doma by tato infrastruktura mohla obsahovat digitální materiály založené na výsledcích nejnovějších výzkumů v oblasti digitálních technologií. Inteligentní systémy pedagogického vedení (takzvaného tutoring) by například mohly přispět k individualizovanému získávání znalostí procesů v určitých předmětech, digitální zdroje by mohly učitelům poskytovat zpětnou vazbu ohledně jejich stylu učení i výuky a usnadňovat průběžné zapojení studentů i jejich interakce se spolužáky a učiteli v průběhu výuky. Na vytvoření nové výukové infrastruktury by se měli podílet i učitelé a studenti. Jejím cílem by mělo být zlepšení výuky ze strany učitelů a větší podpora studentů. Zapojení technologických řešení, která mohou snadno fungovat s dalšími (interoperabilita) a umožnění učitelům i dalším stakeholderům rozšiřovat výukové materiály (takzvaný crowdsourcing) a zároveň je spravovat (takzvaný crowd-curation), bude dalším klíčovým bodem k vytvoření silné digitální infrastruktury. Hodnocení a průběžné udržení kvality dané infrastruktury by měla zajistit transparentní technologická kritéria pro poskytovatele a zpětná vazba od učitelů, studentů a jejich školní komunity.

Princip 8: Podpořit učitele v uplatňování jejich profesionality a v dalším rozvoji v rámci odborného vzdělávání

Mnoho učitelů si v reakci na pandemii zajistilo další profesní rozvoj doslova na poslední chvíli, přestože již před pandemií označilo použití technologií ve výuce za nejvyšší prioritu svého dalšího profesního rozvoje. Vytvořilo se mnoho inovativních a kreativních výukových prostředků, zdůraznil se budoucí potenciál pedagogických přístupů založených na IT. Lekcí, kterou pandemie přinesla, je, že učitelé se musejí cítit oprávněni uplatnit svoji profesionalitu při používání technologií ve výuce. To znamená, že je třeba zahrnout technologie do všech školicích kurzů pro učitele a že je potřeba vytvořit více kolaborativních platform a projektů profesního vzdělávání učitelů. Cílem je, aby se zvýšily digitální pedagogické kompetence učitelů, a to skrze proces učení se jeden od druhého. Mnoho učitelských odborových svazů poskytovalo svým členům během pandemie virtuální profesní vzdělávání, které se zaměřovalo na ústřední problém, a sice zajišťování efektivní vysoce kvalitní výuky.

Výše popsaná lekce má pro učitelskou profesi implikace i v širším měřítku. Právní systémy a státní orgány činné ve vzdělávání ve spolupráci s učiteli, jejich organizacemi a dalšími relevantními zainteresovanými stranami by měly promyslet způsob vytvoření systémové strategie pro vzdělávání učitelů a jejich profesní rozvoj, která bude založená právě na zkušenostech z pandemie. Ve výsledku by se tak měl plně uznat, odměnit a podpořit fakt, že učitelé mají více profesionálních rolí. Jsou instruktory, kouči, mentory, kolegy a odbornými zprostředkovateli. Klíčovými a hlavními hybateli změny jsou učitelé a ředitelé škol sami, neboť to jsou oni, kdo dokážou vytvořit pracovní prostředí, kde se uplatní autonomie, spolupráce s kolegy a kontinuální profesní vzdělávání.

Princip 9: Podpořit kolaborativní kulturu inovací v partnerství se školní komunitou

Z inovativního a kolaborativního partnerství mezi vládami, učitelkou profesí na školní úrovni, a to včetně jejich organizací, i dalšími zainteresovanými stranami ve vzdělávání, které vzniklo během pandemie, se můžeme mnohému naučit. Duch těchto partnerství by měl pokračovat a měl by se rozvíjet do inovativní kultury jakožto odkazu krize. Měl by být zachován i stejný otevřený a konstruktivní přístup ke zlepšování výsledků ve vzdělávání a k rovným příležitostem pro všechny. Inovativní kultura závisí na osvojování si znalostí na individuální, organizační i systémové úrovni a zahrnuje jak procesy zdola nahoru, tak shora dolů i smysluplnou spolupráci a výuku. Je-li zajištěno efektivní vedení, profesní autonomie spolu s podpůrnými prostředky a spoluprací pomáhají zajišťovat to, že se dobrá praxe stane normou v rámci systémů. Jednotlivé země a orgány zodpovědné za vzdělávání by měly nahlížet na učitele, nepedagogické pracovníky i jejich organizace jakožto na plnohodnotné partnery při vytváření podmínek pro obnovu a pro udržení získané inovativní kultury. Určité složky inovativní kultury, na jejichž zkoumání lze spolupracovat jak na národní, tak mezinárodní úrovni, by se mohly zaměřit na některé z následujících aspektů: nové způsoby kombinace výuky ve škole a výuky na dálku, nové přístupy k organizaci vzdělávání a uchopení role učitelů, nové způsoby využívání technologií s cílem zajistit učitelům více času na pomoc studentům s jejich kognitivním a socio-emočním učením, efektivní způsoby pěstování sociální interakce na dálku a nové způsoby zapojování rodičů do pomoci dětem s učením.

Princip 10: Poučit se z národních a mezinárodních poznatků

K úspěšné obnově vzdělávání dojde pouze tehdy, když všechny lekce z pandemie uvedeme do praxe po jejím odeznění. Je klíčové, abychom stavěli na tom, co fungovalo, a abychom neopakovali věci, které nefungují. Obnova by měla odrážet nový kontext vzdělávání v postpandemickém světě, měla by stavět na dobrém pochopení příležitostí a výzev v době, která bude následovat po zdravotní krizi. Výsledné lekce by měly být založeny na datech z různých zdrojů, a to včetně názoru studentů, rodičů, učitelů i tvůrců politik, a měly by využívat jak kvantitativní, tak kvalitativní metodiku. Obnova vzdělávání závisí na mnoha faktorech, ale v jejím jádru stojí pochopení, proč určité strategie měly úspěch a jiné ne. Všichni stakeholdeři v rámci vzdělávacích systémů by měli akceptovat a využívat důkazy získané na národní i mezinárodní úrovni jakožto prostředky pro kontinuální vylepšování vzdělávání a výuky včetně závěrů vzdělávacích reforem, iniciativ a výzkumů, které proběhly v zahraničí. Přestože výzkum v oblasti vzdělávání může poskytnout učitelům a tvůrcům politik relevantní a robustní data ukazující, co funguje nebo co pravděpodobně fungovat bude, jednou z lekcí, které si odnášíme z pandemie, je to, že vzdělávací systémy by měly posílit a diverzifikovat své procesy sběru a analýzy dat s cílem získat rychlejší zpětnou vazbu, jak se žáci a studenti vzdělávají, jaká je úroveň duševní pohody u žáků, studentů i učitelů, a informace o žácích a studentech ze znevýhodněných skupin. Celo-systémové vyhodnocení efektivity programů obnovy, které by zahrnovalo všechny sektory vzdělávání a všechny stakeholdery ve vzdělávání, je naprosto nezbytné.

Rámeček 2. Příklady iniciativ jednotlivých učitelských organizací pro udržení kontinuity výuky a následnou obnovu vzdělávání shromážděné EI

Během pandemie se Education International a její členské organizace snažily udržet rovný přístup ke vzdělávání pro všechny žáky a studenty. V následujících odstavcích jsou uvedeny příklady iniciativ, které podnikla EI, aby pomohla učitelům a jejich organizacím reagovat na dopady pandemie COVID-19. EI nejprve provedla dotazníkové šetření ([survey](#)), aby zjistila, jak učitelé a jejich organizace reagují na krizi i jaké kroky se podnikly, aby se udržela kontinuita vzdělávání. Organizace EI také vydala několik publikací včetně titulu *Do školy Forward to School*, který stanoví pět pilířů pro znovuootevírání škol a obsahuje řadu příkladů inovací, jako příklady politik sociálního dialogu, z nichž vzešly úspěšné kroky vedoucí ke znovuootevírání škol.

Ukázalo se, že s návratem studentů do škol je třeba posoudit jejich potřeby, aby jim mohla být poskytnuta cílená podpora a zdroje. Obzvláště znevýhodnění studenti mohli mít větší překážky v přístupu k distanční výuce, a je tedy možné, že budou trpět i větší emoční zátěží. Proto EI ve své publikaci propagovala myšlenku systémových auditů rovnosti: Hodnocení rovnosti ve vzdělávání ve světle pandemie COVID-19 ([Auditing Educational Equity in Light of the Covid-19 Pandemic](#)). K diskusím na téma obnovy přispěl i dokument *Světový rámec profesních učitelských standardů Global Framework of Professional Teaching Standards*, který EI vytvořila společně s organizací UNESCO v roce 2019.

V zemích, kde spolupracovaly organizace učitelů s vládami na udržení kontinuity vzdělávání během pandemie a podílely se na návrzích politik pro obnovu vzdělávání, můžeme najít zajímavé [příklady](#) ilustrující myšlenky z nichž vycházejí naše principy.

V **Jižní Africe** spolupracuje organizace učitelů SADTU s jihoafrickou vládou na zredukování kurikula, na návrzích národních výukových plánů, na hodnocení ve školách a na uzavírání škol i jejich opětovnému otevírání.

Ve **Spojených Státech** Americká federace učitelů (American Federation of Teachers) a Národní asociace vzdělávání (National Education Association) navrhly společný přístup k výuce v postcovidové době (najdete [zde](#) a [zde](#)), kde se zaměřily na pět iniciativ: diagnostika míry duševní pohody žáků a studentů a jejich dosažené úspěchy ve vzdělávání; pokrytí potřeb nejvíce znevýhodněných studentů; výuka, posílení výuky a opětovné navázání na předchozí kroky během léta 2021 a v následujícím období; rovné příležitosti a vynikající výsledky. Publikace zmiňuje iniciativy, které byly vytvořeny na státní úrovni jakožto potenciální modely podpory studentů. Jako příklady poslouží *Model hodnocení výsledků a kompetencí ve vzdělávání* (Performance Assessment of Competency Education model), prováděný jako oficiální federální pilotní model ministerstvem školství státu New Hampshire, a metodika poskytování kompenzačních služeb studentům, kteří se po dlouhou dobu uzávěry škol neúčastnili školního vzdělávání zpracovaná ministerstva školství státu Pensylvánie.

V **Irsku** se do zajištění vzdělávání během pandemie výrazně zapojil svaz učitelů, a to v souladu s irským právem, které vyžaduje, aby se zajištění vzdělávání „vedlo v duchu spolupráce mezi školami, zřizovateli, studenty, rodiči, učiteli i dalšími pracovníky ve školství a komunitou...“. Irská národní rada pro kurikulum a hodnocení (Ireland's National Curriculum and Assessment Council) je příkladem takového přístupu stakeholderů a má podstatné zastoupení svazu učitelů. Ministr školství na počátku pandemie ustanovil skupinu stakeholderů pro COVID, ve které byly zastoupeny následující svazy učitelů: Asociace středoškolských učitelů Irska (Association of Secondary Teachers Ireland) (ASTI), Irská národní organizace učitelů (Irish National Teachers Organisation) (INTO) a Svaz učitelů Irska (Teachers Union of Ireland) (TUI). Zpočátku se skupina soustředila na vytvoření metodiky pro školy k distanční výuce, která zahrnovala i problematiku studentů se zvláštními vzdělávacími potřebami, otázky duševní pohody a poradenství (counselling). V květnu 2020 se zaměření skupiny přesunulo na závěrečné zkoušky, které byly kvůli krizi zrušeny. Následně skupina intenzivně spolupracovala s oddělením pro kurikulum a hodnocení (Curriculum and Assessment Unit) a se státní zkušební komisí (State Examinations Commission), aby společně vytvořily model prediktivního hodnocení s alternativní možností konání zkoušky v listopadu. Tento model byl použit i v roce 2021. Klíčovým aspektem irské zkušenosti se zapojením stakeholderů bylo to, že zazněl hlas studentů. Svaz středoškolských studentů (Secondary Level Students Union) se totiž připojil ke skupině stakeholderů a přispěl k tomu, že u závěrečných zkoušek byla dána možnost volby.

V **Japonsku** spolupracoval Japonský svaz učitelů (JTU) s ministerstvem školství, kultury, sportu vědy a technologií (MEXT). Obě instituce společně pomohly zajistit pokračování kvalitního vzdělávání během pandemie. Svaz se také účastnil plánování obnovy vzdělávání. V zásadě byly školy otevřené od června 2020 a tam, kde byla potřeba distanční výuky, došlo většinou k uzavření jen na krátkou dobu. Vláda školám alokovala rozpočet, aby se mohly samy rozhodnout, na co ho použít s ohledem na potřeby dětí a učitelů. JTU popsala rozpočet slovy: plně v kompetenci škol. Jeho celková suma činila 74 miliard jenů (JPY). Národní parlament uzákonil, že velikost tříd

ve druhém až šestém ročníku základních škol bude redukována ze 40 na 35 žáků.

V **Argentině** podepsala vláda v červu 2020 kolektivní smlouvu s Konfederací pracovníků ve vzdělávání Argentinské republiky (Confederación de Trabajadores de la Educación de la República Argentina) (CTERA), členskou organizací EI. Smlouva se zaměřovala na restrukturalizaci práce ve škole po čas uzávěry se zaměřením na teleworking. Jde o první počín svého druhu. Formálně uznává práci provedenou během karantény jako „přímou pedagogickou činnost v externím virtuálním kontextu, vykonanou v prostředí, které není součástí vzdělávacího systému“. Smlouva zahrnovala ustanovení o uznání potřeby nepřetěžovat v mimořádných situacích pracovníky škol tak, že bude respektována rovnováha s normálním pracovním úvazkem a že bude uznáno „právo odpojit se“, dále o rozšíření školení učitelů za přispění odborů a o zajištění toho, že administrativní zátěž nebude na úkor rozvoje a poskytování vzdělávacího obsahu.

Svazy učitelů poskytovaly během pandemie nástroje pro další profesní rozvoj a tvořily pro své členy metodiky. Ve Spojeném království Národní svaz vzdělávání (National Education Union, NEU) vytvořil centrum vzdáleného vzdělávání ([remote education hub](#)), které se zaměřilo na otázky, jak vytvářet pozitivní online výukové prostředí, jak řešit technické otázky, jak zvládat problémové chování na dálku a jak podporovat kladení otázek a vedení dialogu při výuce na dálku. Svaz také pro svoje členy zpřístupnil vlastní [program](#) dalšího profesního vzdělávání v režimu online. Svaz učitelů NASUWT (National Association of Schoolmasters Union of Women Teachers) organizuje pro své členy webináře zaměřené na postoje k bezpečnému a efektivnímu vzdělávání na dálku. Jeho [materiály](#) zahrnují použití technologií, případné přednosti synchronních a asynchronních přístupů, nastavení realistických očekávání toho, co může být vyučováno na dálku, ochranu dat, soukromí a zvládnání objemu práce.

V **Dánsku** vzešlo na základě dialogu s učitelskými odbory v platnost nařízení o nouzové výuce z důvodu pandemie COVID-19. V zemi je silná tradice sociálního a politického dialogu a vysoká míra důvěry mezi vládou a školskými odbory. Před dosažením dohody se tak alternativní metody vzdělávání a návratu do škol intenzivně projednávaly, což umožnilo, aby nařízení bylo vydáno v období kratším než jeden týden poté, co se školy uzavřely. Školské odbory budou také velmi pravděpodobně součástí jednání o plánu obnovy vzdělávání v Dánsku včetně dialogu v rámci *Nástroje pro obnovu Evropské unie*, který se bude týkat všech zemí EU. Klíčové otázky k diskusi týkající se obnovy, které budou stavět na zkušenostech z pandemie, obsahují uznání toho, že duševní pohoda a úspěch jsou navzájem propojené, že profesní dohled nad technologiemi je zásadní, že je zapotřebí uvádět do kontextu metodiky jasné pokyny ze strany orgánů odpovědných za zdraví a že je třeba zavést kratší dny školní výuky a menší skupiny žáků a studentů. Obdobně existuje názorová shoda mezi finskou vládou a odborovým svazem učitelů OAJ, že hlavními tématy jsou nyní duševní pohoda (takzvaný well-being) žáků a studentů, pocit osamocení a stresu, a že návrat k prezenční výuce ve školách je velmi důležitý.

Ve **Skotsku** se na počátku pandemie zformovala Skupina pro obnovu vzdělávání po covidu (COVID Education Recovery Group) (CERG). Sdružovala zástupce klíčových institucí (Vzdělávacího institutu Skotska a dalších svazů, Rady všeobecného vzdělávání Skotska, místní samosprávy a organizací rodičů). Přestože konečná rozhodnutí ohledně zaváděných politik činí skotská vláda, CERG představuje důležité fórum pro usměrňování reakce vzdělávacího systému na pandemii. CERG se schází každý týden. Jednáním předsedá náměstek prvního ministra. Jejich výsledkem jsou rady vedoucí ke zmírnění dopadů pandemie ve školách a metodika BOZP. Zároveň jsou na jednáních pravidelně prezentovány údaje a aktualizace vědeckých poznatků týkajících se školního prostředí. CERG představuje orgán systémového poradenství v oblastech, jako je například výuka na dálku a plány pro postupné znovuotevírání škol. Skotsko podstatně investovalo do nových učitelských pozic a IT vybavení pro studenty ze znevýhodněného prostředí. Rodiče i žáci a studenti ve své zpětné vazbě hodnotili výuku na dálku během druhého lockdownu ve Skotsku pozitivně. V reakci na rozhodnutí zrušit tradiční zkoušky a místo nich stanovit známky na základě profesionálního posouzení učitelů dohlížela na model alternativní certifikace meziorgánová komise.

V **Austrálii**, i přesto že se dle údajů k březnu 2021 země vyhnula nejhorší vlně pandemie, bral Australský vzdělávací svaz (Australian Education Union, AEU) v úvahu fakt, že „dlouhodobá výuka na dálku v důsledku pandemie zdůraznila zásadní problém nedostatečné digitální inkluze velkého počtu studentů“. Objednal si tedy výzkum k posouzení dostupnosti internetu pro žáky a studenty v Austrálii z domova ([research to examine home internet access for school students in Australia](#)) s cílem určit úroveň ukotvené digitální inkluze. Svaz AEU také inicioval provedení auditů digitální spravedlnosti ([digital equity audits](#)) na národní úrovni s cílem získat data pro komplexní akční plány, které se dle jeho mínění musejí vytvořit prostřednictvím komplexního plánu, jež by byl navržen na základě konzultací s odborovými svazy ve vzdělávání a jež by byl kryt zdroji. Vláda Nového Jižního Walesu představila například program další podpory výuky s rozpočtem 337 milionů australských dolarů, který umožnil financovat vybraným skupinám studentů na jednotlivých školách doučování v malých skupinkách. Svaz AEU v Novém Jižním Walesu slíbil, že bude spolupracovat s vládou na tom, aby se zajistila efektivní implementace programu.

Několik odborových svazů učitelů, například Federazione UIL Scuola Rua (UIL-Scuola) v Itálii a NEU ve Spojeném

království, sepsalo svoje vlastní plány obnovy, které posloužily jako základ pro další vyjednávání svazů s příslušnými vládami.